Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi / *The International Journal of Eurasia Social Sciences*
Cilt/Volume: 16, Sayı/No: 62, Yıl/Year: 2025, ss. / pp.: 2076-2105
E-ISSN: 2146-1961
URL: https://rrpubs.com/index.php/ijoess

Seçmen davranışları etkileyen faktörler: Bayburt örneğinde bir araştırma

Ahmet BAYAR[1], Ali ÇAĞLAR[2]

[1]Bayburt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Bayburt, Türkiye
[2]Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ankara, Türkiye

Araştırma Makalesi/*Research Article*		**DOI:** 10.70736/ijoess.597
Gönderi Tarihi/ *Received:*	Kabul Tarih/ *Accepted:*	Online Yayın Tarihi/ *Published*:
09.01.2025	16.07.2025	01.12.2025

Öz

Bu çalışmanın amacı, Bayburt ili özelinde seçmen davranışlarının hangi faktörlerle belirlendiği; neden kesintisiz bir şekilde sağ partilerin tercih edildiği ve sol partilerin şehirde neden çok düşük oy oranında kaldıklarını araştırmaktır. 1989 yılından bu yana müstakil bir seçim çevresi olan Bayburt'ta gerçekleşen yerel/genel seçimlerin hepsinde sağ siyasal partiler başarı göstermiştir. Bu çalışmanın ana veri kaynağı, Bayburt'ta faaliyet yürüten siyasi parti il örgütlerinin temsilcileri, gençlik ve kadın kollarında görev alan kişiler ile şehirden seçilen milletvekili ve belediye başkanlarıyla yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlardır. Bu kapsamda şehirdeki sivil toplum kuruluşu temsilcileri ile kanaat önderi olarak sınıflandırılabilecek ildeki siyasi yapıyı görece iyi bildiği düşünülen kişilerle de görüşmeler yapılmış ve toplam 36 mülakat gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın temel argümanı, Bayburt'taki siyasal tercihlerin ve parti algılarının, sosyolojik ve rasyonel oy verme yaklaşımları çerçevesinde anlamlandırılabileceğidir. Bayburt'ta güçlü bir milliyetçi muhafazakâr seçmen tabanın olduğu ve bunun temelinde seçmenlerin sahip oldukları dini duyguların/hassasiyetlerin bulunduğu, nihai olarak ilde sol partilerin çok düşük oy oranlarında kalmasında bu durumun etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bayburt, seçmen davranışı, siyasi parti algısı, sosyolojik oy verme teorisi

Factors affecting voter behavior: A research in the case of Bayburt

Abstract

The aim of this study is to investigate the factors that determine voter behavior in Bayburt province; why right-wing political parties are continuously preferred and why left-wing political parties remain in the city with very low vote rates. Right-wing political parties have been successful in all local/general elections held in Bayburt, which has been an independent electoral district since 1989. The main data source of this study is semi-structured interviews conducted with representatives of provincial political party organizations operating in Bayburt, people working in youth and women's branches, and deputies and mayors elected from the city. In this context, interviews were conducted with representatives of civil society organizations in the city and people who can be classified as opinion leaders and who are thought to know the political structure in the city relatively well, and a total of 36 interviews were conducted. The main argument of this study is that political preferences and party perceptions in Bayburt can be interpreted within the framework of sociological and rational voting approaches. It has been concluded that there is a strong nationalist conservative voter base in Bayburt and that the religious feelings/sensitivities of the voters underlie this, and that this situation ultimately played a role in the very low vote rates of left-wing parties in the province.

Keywords: *Bayburt, voter behavior, political party perception, sociological theory of voting*

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Ahmet BAYAR, **E-posta/ e-mail:** ahmetbayar@bayburt.edu.tr

Bu makale, Hacettepe Üniversitesi SBE Siyaset Bilim Doktora Programı için hazırlanmakta olan,"*Taşrada Seçmen Davranışları ve Siyasal Yaşam: Bayburt İli Örneği*" başlıklı tez çalışmasının verilerinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Siyasal davranışlar ve seçmen tercihleri, günümüzde çok sayıda araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda, farklı teorik yaklaşımlar geliştirilmiştir. Siyasal davranışın önemli bir boyutu olan siyasal katılma, bireyin kendisi için önemli gördüğü kişisel, toplumsal, ekonomik veya siyasal bir kazanımı korumak ya da gerçekleştirmek olarak tanımlanabilir. Siyasal katılma, bu amaçla alınacak siyasal kararların içeriğini etkilemek üzere gerçekleştirilen eylemler bütünüdür (Kalaycıoğlu, 1983: s.10; 2016: s.185). Siyasal katılma, bireylerin siyasal aktörlerle etkileşim kurmak amacıyla yaptıkları meşru eylemlerden oluşur (Çukurçayır, 2006: s.43). Aynı zamanda toplumsal düzenin kuruluşu, yönetimi ve denetimine ilişkin kararlara fiilen katılmayı ifade eder (Sezen, 1994: s.52). Siyasal katılma çoğu zaman siyasal temsil mekanizmalarıyla birlikte işler. Bu katılım, yalnızca oy vermekle sınırlı olmayıp; bireyin belirli saikler ve çıkarlar doğrultusunda, kendisi ve toplumu için faydalı gördüğü davranışlarda bulunması anlamına gelir (Kalaycıoğlu, 2016: s.185). Devletin çeşitli düzeylerdeki karar ve uygulamalarını etkileme amacı taşıyan bu eylemler, seçim süreçleriyle sınırlı kalmaz. Örneğin mahalle ya da köy düzeyindeki seçimlerden merkezi hükümete uzanan tüm siyasal süreçler bu kapsama girer. Siyasal katılma, özellikle siyasal yöneticilerin belirlenmesi ve toplumsal taleplerin dile getirilmesi açısından önemli işlevler üstlenir (Kışlalı, 2021: s.243-244).

Siyasal katılımın etkili olabilmesi için bireylerin siyasal bilgi, ilgi ve etkinlik duygusuna sahip olmaları gerekir (Kalaycıoğlu, 2016: s.194). Bu durum, siyasal bilinçle doğrudan ilişkilidir. Siyasal davranışlar; gelir düzeyi, yaş, cinsiyet gibi demografik değişkenlerden etkilenir. Eğitim seviyesi, dinsel ve siyasal inançlar da bu davranışların şekillenmesinde önemli rol oynar. Bireyin sosyal sınıfı, mesleği, yaşam çevresi, gelir düzeyi ve eğitim durumu gibi toplumsal etkenlerin yanı sıra, ailesinden edindiği dini değerler de siyasal tercihler üzerinde belirleyici olabilir. Ayrıca seçmenin siyasete, adaylara veya partilere dair algı ve tutumları da karar verme sürecinde etkili olur. Tutumlar genellikle çocuklukta kazanılsa da daha sonra edinilen yüzeysel tutumlar zamanla değişebilir (Kışlalı, 2018: s.129-145). Seçmenler, yaşamlarının her döneminde aynı siyasal davranışı sergilemeyebilir. Aynı kişi, farklı yerleşim yerlerinde, o yerin siyasal kültürüne bağlı olarak farklı siyasal tercihler gösterebilir (Dursunoğlu, 2018: s. 3). Türkiye'de farklı şehirlerde yapılan araştırmalar, seçmen davranışlarının çeşitli boyutlarını incelemektedir (Cibo, 2002; Görür, 2010; Yaşar, 2019; Güneş, 2020). Bu tür çalışmalarda genellikle anket verileri üzerinden analizler yapılmıştır.

Literatüre bakıldığında, Bayburt'taki siyasal tercihleri inceleyen akademik çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Diğer bir deyişle, yapılan detaylı literatür taramasında

Bayburt'un siyasal davranışlarına ilişkin yalnızca iki tez çalışmasına rastlanmıştır. Bunlardan ilki, Dursunoğlu'nun (2018) "Siyasal Davranış Üzerine Bir Karşılaştırma: Bayburt Örneği" başlıklı doktora tezidir. Nicel yöntemle yürütülen bu çalışmada anket kullanılmış ve Bayburt'ta yaşayan seçmenlerle İstanbul'a göç eden Bayburtluların siyasal tutumları karşılaştırılmıştır. İkinci çalışma ise Arat'ın (2024) "Siyasal Katılma Düzeyleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma: İzmir-Bayburt Örneği" başlıklı yüksek lisans tezidir. Bu araştırma da nicel bir yaklaşımla hazırlanmış ve iki ilin seçmen katılım düzeyleri kıyaslanmıştır. Her iki çalışmada karşılaştırmalı nicel yöntemler ve anket tekniği kullanılmışken, bu araştırmada ise doğrudan karşılaştırma yapılmamış; yalnızca Bayburt'taki seçmen davranışlarının belirli bir yönü derinlemesine ele alınmıştır. Önemli bir farklılık olarak da bu çalışmada seçmenler değil, siyasal ve toplumsal aktörler veri kaynağı olarak seçilmiştir. Amaç, seçmen davranışını bu aktörlerin gözünden anlamaya çalışmaktır. Söz konusu aktörler; siyasi partilerin il düzeyindeki yöneticileri, milletvekilliği veya belediye başkanlığı yapmış kişiler, sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve kanaat önderlerinden oluşmaktadır. Bu kişilerin, ilin siyasi ve toplumsal yapısına dair kapsamlı bilgiye sahip oldukları varsayılmıştır.

Literatürde yerel siyasal aktörlerin veri kaynağı olarak benimsendiği ve bu amaçla mülakat tekniğinin kullanıldığı birçok çalışmanın mevcut olduğu da görülmektedir (Uysal & Topak, 2010; Apuhan, 2020; Drechselova, 2022; Massicard, 2023; Uluç ve ark., 2023). Bu çalışmalardan hareketle, çalışmada Bayburt'taki siyasal-toplumsal aktörlerin görüşleri esas alınmıştır. Böylece seçmen tutumlarını etkileyen faktörler, ideolojik yönelimler ve siyasi partilerin seçim başarı ya da başarısızlıkları gibi konular bu aktörlerin perspektifinden analiz edilmiştir. Bu yaklaşımın temel gerekçesi, söz konusu aktörlerin uzun yıllar içinde edindikleri siyasal gözlemler ile seçmen eğilimlerini yakından takip ediyor ve bu konuda en fazla bilgi sahibi kişiler olmalarıdır. Dolayısıyla onların yorumları, Bayburt gibi küçük yerleşim yerlerindeki siyasal atmosferin daha iyi anlaşılmasına katkı sunabilir. Ayrıca, Türkiye'nin siyasal yapısının yerel düzeyde nasıl işlediğini anlamaya dönük daha mikro ölçekli analizlerin önünü açabilir. Bu yönüyle özgünlük arz eden bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı değerlendirilmiştir.

Araştırmanın temel amacı, Bayburt'taki seçmen davranışlarını belirleyen etkenleri ortaya koymak ve şehirde neden sürekli sağ partilerin tercih edildiği, sol partilerin ise neden oy sonucu itibariyle bir başarı gösteremiyor olduklarını sorgulamaktır. Bu amaca varmak için çalışma özet olarak aşağıdaki şu temel sorular üzerinden yürütülmüştür:

• Bayburt'ta siyasal atmosfer ve politik yapı nasıldır?

• Seçmenlerin tutum ve davranışlarını etkileyen en önemli faktörler nelerdir?

• Sol partiler, Bayburt'ta neden seçmen desteği bulamamaktadır?

• Sizce sol veya sosyal demokrat partilerin Bayburt'ta yaşayan seçmenlerde karşılık bulmaları için bu partilerin nasıl bir strateji uygulamaları gerekiyor?

Çalışma giriş, yöntem ve tartışma-sonuç olmak üzere üç ana bölümden oluşturulmuştur. Giriş bölümü altında çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi ele alınarak siyasal davranışları açıklamaya yönelik geliştirilen üç ana teorik yaklaşımın temel varsayımları değerlendirilmiştir. Akabinde ayrı bir başlıkta Bayburt ilinin demografik özellikleri ve ilde gerçekleşen yerel/genel seçim sonuçları kısaca açıklanmıştır. Son olarak araştırmada elde edilen bulgular tartışma ve sonuç başlığında ilgili literatür ışığında analiz edilerek ulaşılan sonuçlar sunulmuştur.

Kavramsal ve kuramsal çerçeve

Siyasal davranışları açıklamaya ve analiz etmeye yönelik geliştirilen teorik yaklaşımlar bu sürecin hem bireysel hem de siyasal-kurumsal etkilerini göz önüne almaktadır. Bu tür çalışmalar ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde 1950'li yıllardan itibaren başkanlık seçimlerini incelemek üzere yapılan çalışmalarla ve kamuoyu araştırmalarıyla başlamıştır (McAllister, 2018: s. 9). Siyasal davranışları analiz etmeye yönelik birçok yaklaşım geliştirilmiştir fakat bu yaklaşımları üç başlıkta tasnif etmek olanaklıdır. Bunlardan ilki Columbia ekolü olarak da adlandırılan Sosyolojik yaklaşım, ikincisi Michigan ekolü olarak da isimlendirilen Sosyo-Psikolojik yaklaşım ve üçüncüsü ise Ekonomik yaklaşım olarak da bilinen Rasyonel Tercih yaklaşımıdır (Akgün, 2014; Gabriel, 2020). Her bir yaklaşım, seçmen davranışını açıklarken farklı değişkenlere ve dinamiklere vurgu yapmıştır.

Sosyolojik yaklaşım

Sosyolojik oy verme teorisi, oy verme yaklaşımlarının öncülüdür. Bu yaklaşım, oy vermede sosyolojik faktörlere vurgu yaparak seçmenlerin, bireysel tercih ve bilinçlerinden ziyade politik sosyalleşme sonucu kazanılan değer ve normlara göre hareket ettiğini savunur. Politik sosyalleşme alanları açısından birincil olarak aile ve arkadaş çevresi gibi ilk sosyalleşme alanlarındaki değer ve tutumlara göre bireylerin oy verecekleri partilerin şekillendiği varsayılır (Sharlamanov & Jovanoski, 2014: s. 17; Heywood, 2018: s. 329). Bireyin içerisine doğduğu aile ortamında ve ilk sosyalleşme alanlarında kazandığı nesilden nesile aktarılan alışkanlık ve tutumların siyasi fikirlerin oluşumuna etki ettiği görüşü de çeşitli araştırmalarla kanıtlanmıştır

(Kalaycıoğlu & Sarıbay, 2000: s. 414). Bu yaklaşıma göre seçmenler, oy vermeye araçsal bir anlam yükledikleri için ait oldukları sosyal grubun çıkarlarını en iyi şekilde yansıtan partilere oy vermektedirler (Aydoğan Ünal, 2016: s. 97). Kişinin ekonomik olarak dâhil olduğu sosyal sınıf, onun oy tercihini ekonomik olarak düşünmesine neden olurken sahip olduğu inanç veya dâhil olduğu dini grup da aynı zamanda duygusal olarak etkilidir. Bu yaklaşımda, seçmenler bireylerden oluşan bir topluluktan ziyade farklı gruplar halinde düşünülmektedir. Oy kararı birey tarafından değil, kolektif hareket tarafından belirlenir. Kişilerin siyasete katılmalarının önemli bir nedeni, birilerinin onlardan bunu yapmalarını istemesidir (Aytaç, 2023: s. 85). Bu anlamda siyaset grup çıkarlarının meselesidir. Sosyal gruplar politik aktörler olmadıkları için siyasi örgütler ve onların rehberliği siyasi elitler tarafından temsil edilirler (Sharlamanov & Jovanoski, 2014: s. 18). Siyasi partiler sosyal yapılardaki bölünmelerden doğan ihtiyaçları karşılamak üzere ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında ait olunan sosyal gruplar sadece oy kararını etkilemez, aynı zamanda o coğrafyada var olacak parti sayısını da belirler (Lipset & Rokkan, 1967: s. 1-64). Bu yaklaşımda sosyal grupların normlarına bağlılık, birey için hem aidiyet hem de dışlanma tehdidiyle ilişkilidir. Grup değerlerinden sapmak sosyal bedel doğurabileceği için birey çoğu zaman bu normlara sıkı sıkıya bağlı kalır. Özellikle dini gruplarda bu durum daha belirgindir. Günah-sevap algısıyla şekillenen siyasal tutumlar, grup liderlerinin veya kanaat önderlerinin yönlendirmeleriyle birleşerek seçmen üzerinde güçlü bir etkide bulunur (Mahsud & Amin, 2020: s. 67).

Sosyolojik yaklaşım, seçmen davranışını bir "çıkar artı toplumsallaşma" dengesiyle açıklar (Heywood, 2018: s. 329-330). Seçmen, hem grup çıkarlarını gözetir hem de o grubun normlarını benimser. Ancak bu model özellikle değişen siyasal-ekonomik koşullarda seçmen tercihlerinin dalgalanmasını yeterince açıklayamamakla eleştirilmiştir. Sosyolojik değişkenler, uzun vadeli oy verme eğilimlerini açıklamada işlevsel olabilir; fakat aynı seçmenin farklı seçimlerde farklı tercihler yapmasını izah etmekte yetersiz kalabilir (Aydoğan Ünal, 2016: s. 100).

Sosyolojik teorinin oy verme davranışı açıklamalarında bireysel ve psikolojik faktörleri göz ardı etmesine dair eleştiriler olmasına rağmen halen bu teorinin belirli bir açıklama gücüne sahip olduğunu söylemek olanaklıdır. Zira Türkiye'de, taşra kentlerinde halen varlığını sürdüren sosyal ilişkilerin uzun zamandır ve güçlü bir şekilde kurduğu karmaşık ilişki ağlarının oy verme davranışında bireysel tercihlerden ziyade sosyal yapının daha belirleyici olduğuna dair birtakım çıkarımlar yapmamızı olanaklı kıldığı da söylenebilir.

Sosyo-psikolojik yaklaşım

Siyasal davranış literatüründe, en eski ve en etkili yaklaşımlardan biri olan sosyo-psikolojik yaklaşım, seçmen davranışını bireyin psikolojik eğilimleri ve kimlikleri üzerinden açıklar. Michigan Ekolü olarak da bilinen bu yaklaşım, seçmenin oy verme davranışını "parti kimliği" ekseninde ele alır. Parti kimliği, seçmenin kendini belirli bir partiyle özdeşleştirmesi ve bu partiyi bir aidiyet nesnesi olarak görmesidir (Aytaç, 2023: s. 82). Seçmen, bilgi sahibi olmadığı konularda bağ kurduğu partinin konumunu benimsemeyi seçer. Bireyin, partisiyle bağı ne derece yoğun olursa, algısında yaşanan bu yanılsama da o derece güçlü olacaktır. Örneğin, Türkiye'de milliyetçi bir partiye aidiyet hissi geliştirmiş bir seçmen, anadilde eğitim ile ilgili bilgi sahibi olmasa bile seçmeni olduğu milliyetçi partinin buna karşı olması sebebiyle, bu konuya karşıt bir tutum geliştirebilir (Aydoğan Ünal, 2016: s. 102). Parti kimliği, seçmenin siyasal dünyayı anlamlandırmasını da kolaylaştırır. Siyasetin karmaşık yapısını ayrıntılı biçimde takip etmek yerine, seçmen "biz ve onlar" ayrımı üzerinden hızlı kararlar verir. Parti kimliği, adeta bir pusula gibi seçmene hangi adayın veya politikanın "iyi ya da kötü" olduğunu işaret eder (Sharlamanov & Jovanoski, 2014: s. 21). Bu durum, adayların ve partilerin seçmenlere gönderdiği ideolojik mesajların, seçmenin karar sürecinde ne denli kritik olduğunu ortaya koyar.

Bu yaklaşıma göre partizan seçmenler zaman zaman partilerine tepki gösterip başka adaylara oy verebilirler. Ancak bu durum geçicidir; çoğunlukla "evine" geri dönerler. Çünkü parti kimliği, ilk sosyalleşme süreçlerinde şekillenen, uzun soluklu ve derin bir kimliktir (Mahsud & Amin, 2020: s. 69). Kısacası; parti kimliği, seçmenlerin duygusal dünyasında yer eden bir aidiyettir. Bu nedenle, seçmenler çoğu zaman adayları değil, partilerini oylarlar. Bu yaklaşımın güçlü yanı, siyasal partilerin nasıl "kemik" seçmen kitleleri oluşturduğunu açıklamasıdır. Bir kez parti kimliğiyle bağ kuran seçmen, o partinin söylemi ne kadar değişirse değişsin, duygusal bir sadakatle bağlı kalır. Seçmen davranışındaki dalgalanmalar ise genellikle kısa vadeli konjonktürel faktörlere bağlanır. Örneğin; ekonomik kriz, popüler bir aday ya da gündeme oturan bir tartışma, seçmeni kısa süreliğine etkileyebilir. Ancak köklü parti kimlikleri bu tür fırtınaları genellikle atlatır. Eleştiriler ise bu teorinin seçmeni fazla "pasif" bir varlık olarak tasvir etmesidir (Uluç ve ark., 2023: s. 7). Parti kimliğinin etkisi güçlü olsa da bireyin bilinçli seçimler yaptığı durumları tamamen göz ardı etmek olanaklı değildir. Ayrıca, partiler değişen dünya koşullarına göre dönüşürken, seçmenlerin de yeni kimlikler geliştirdiği unutulmamalıdır.

Rasyonel tercih yaklaşımı

Rasyonel tercih yaklaşımı, seçmen davranışlarını açıklamada bireyi merkeze alan ve onu aktif, hesap yapabilen bir özne olarak gören modeldir. Diğer yaklaşımların aksine, seçmenin aileden, sosyal çevreden ya da kimliklerden türeyen aidiyetlerine değil; bireysel çıkarlarına ve fayda-maliyet analizine odaklanır. Bu nedenle yaklaşım, ekonomik oy verme modeli olarak da adlandırılır. Seçmenler burada alışkanlıkla, sadakatle ya da duygusal bağlılıkla değil; hangi parti ya da aday kendisine daha fazla fayda sağlayacaksa ona oy vermek suretiyle hareket eder (Heywood, 2018: s. 330).

Bu yaklaşımın öncülerinden Anthony Downs'un (1957) geliştirdiği yaklaşıma göre; demokratik sistemde partiler, tıpkı piyasadaki girişimciler gibidir. Girişimciler nasıl kârlarını maksimize edecekleri ürünleri piyasaya sürüyorsa, siyasi partiler de seçmenden en fazla oyu alacak politikaları formüle ederler. Bu anlamda siyaset, bir tür "politik piyasa" halini alır. Seçmen ise bu piyasada kişisel çıkarına en uygun "ürünü" yani partiyi seçen rasyonel bir müşteridir. Yaklaşımın ikinci temel varsayımı ise seçmenin siyasi alanda rasyonel bir biçimde davrandığıdır. Seçmenler siyasal katılımdan ne elde edeceklerini hesaplar; seçtikleri parti iktidara gelirse hangi politikaların uygulanacağını ve bu politikaların kendisine nasıl yansıyacağını tartar (Aytaç, 2023: s. 83). Dolayısıyla oy verme eylemi, fayda sağlayacak bir politik tercih olarak şekillenir. Bu bağlamda, seçmenlerin "pasif kitle" değil; çıkarlarını gözeten bilinçli aktörler olduğunu savunur.

Türkiye örneğine bakıldığında, Akarca ve Tansel (2006) tarafından yapılan analizler, Türkiye'de seçmenlerin hükümetin ekonomik performansını değerlendirerek oy verdiklerini ileri sürmektedir. Ancak ilginç bir detay da vardır: seçmenler bu değerlendirmeyi uzun vadeye yaymak yerine, yalnızca seçim yılına göre yapar. Bu yüzden araştırmacılar Türk seçmenini "miyop" yani kısa vadeli düşünen olarak niteler. Hükümetlerin seçim öncesi dönemlerde müjde paketleri açıklaması, belediyelerin büyük projeleri seçimlere yakın tamamlaması gibi davranışlar da bu miyop davranış kalıbını besler.

Bu yaklaşımın önemli tartışmalarından biri ise seçmenlerin oy tercihlerinde kişisel mi yoksa ulusal çıkarları mı ön planda tuttuğudur. Literatürde, seçmenlerin bireysel ekonomik kazançtan ziyade genel ekonomik performansa göre oy verdiklerini savunan birçok çalışma bulunmaktadır (Dowding, 2018: s. 38; Mahsud & Amin, 2020: s. 72). Yani seçmen yalnızca cebine değil, ülke ekonomisinin gidişatına da bakarak karar verir. Bu durum, rasyonel tercih modelinin bireyci görünümüne rağmen, kolektif çıkar algısına da yer bıraktığını gösterir.

Rasyonel tercih yaklaşımı, siyaset ile ekonomi arasındaki ince dengeyi gösteren önemli bir analiz çerçevesi sunar. Seçmeni duygularla değil, hesaplarla hareket eden bir aktör olarak görmek, özellikle günümüzde "seçim ekonomisi" gibi pratikleri anlamlandırmak açısından oldukça işlevseldir.

Tarihsel süreçte Bayburt'ta seçimler

Cumhuriyet döneminde Gümüşhane'ye bağlı bir ilçe olan Bayburt, 21 Haziran 1989 tarih ve 20202 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren kanunla 69. il olarak kurulmuştur. Bayburt nüfusu 1944 yılında köyleri ile birlikte toplam 96.000, 1965 yılında 104.379, 1970 yılında 110,734 kişi, 1980 yılında 105,317 kişi, 1985'te ise 111,765 kişidir (Karakoyunlu, 1990: s. 54). Günümüzde ise Türkiye'nin nüfusu en az olan ili, 84.241 kişi ile Bayburt olmuştur (TÜİK, 2024).

Bayburt ekonomisi iklim ve coğrafi şartlara bağlı olarak tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Sanayi ve ticaretin gelişmediği şehirde ülke içindeki metropollere ve yurtdışına büyük bir göç hareketi vardır (Hacıhasanzade, 2014: s. 132). İlden genellikle İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir, İzmit ve Mersin gibi büyükşehirlere göç yaşanmaktadır (Emir & Adak, 2011: s. 21).

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) 19. döneminden itibaren müstakil olarak milletvekili seçen Bayburt, mecliste iki ya da bir milletvekiliyle temsil edilmiştir. Bayburt'un il olduğu 1989 yılından günümüze kadarki süreçte nüfus değişimi ve sahip olduğu milletvekili sayısı aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Tablo 1. İl oluşundan günümüze Bayburt nüfusu ve milletvekili sayısı

Yıl	Toplam Nüfus	Milletvekili Sayısı
1990-91	107.330	2
1999-2000	97.358	2
2002	75.709	2
2007	76.609	2
2011	76.724	1
2015	78.550	2
2018	82.274	1
2023	86.047	1

**Kaynak: TÜİK, YSK (https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109 https://www.ysk.gov.tr/)*

Tablo incelendiğinde il olduğu tarihlerde 100 binden fazla nüfusa sahip olan Bayburt'ta nüfusun 2000'li yıllara doğru azaldığı görülmektedir. 2000'li yıllarda ise 75-85 bin bandında il nüfusunun sabitlendiğini söylemek olanaklıdır. İl olduğu 1990'lı yıllarda kır ve kent nüfusu oranı sırasıyla %65 ve %35 ile kırda yaşayan nüfusun neredeyse şehirde yaşayanların iki katı oranındayken zamanla köylerden diğer kentlere ve Bayburt merkeze doğru yaşanan iç göç hareketleri ile 2023 yılı itibariyle kır nüfusu %40, kent nüfusu %60 olarak gerçekleşmiştir

(TÜİK). Dolayısıyla şehir nüfusundaki azalma ve köylerden merkeze göçle yaşanan değişimlerin ekonomik, sosyal ve bir takım siyasi etkilere de sebep olduğu söylenebilir.

Bayburt'un il olmasından günümüze kadar Türkiye'de 10 milletvekilliği genel seçimi ve 8 yerel seçim yapılmıştır. Bayburt'ta gerçekleşen seçimlerde Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Sosyaldemokrat Halkçı Parti (SHP) ve Demokratik Sol Parti (DSP) yüzde 1'den fazla oy alan sol partiler olarak varlık gösterebilmiştir. Bu partilerin Bayburt'ta aldıkları oy oranlarının seyrine bakmak, bu duruma dair değerlendirmelerden önce önem arz etmektedir.

Türkiye'de 1991-2023 yılları arasında gerçekleşen milletvekilliği genel seçimlerinde Bayburt'ta sol/sosyal demokrat partilerin oy oranlarına bakıldığında şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır:

Tablo 2. 1991-2023 yılları arasında yapılan genel seçimlerde sol partilerin Bayburt'ta aldıkları oy oranları

Siyasi Parti Seçim Yılı	**CHP**	**SHP**	**DSP**
1991	-	%5	%3,3
1995	%3,3	-	%%,.4
1999	%1,3	-	%2,2
2002	%2,5	-	%0,4
2007	%,2,9	-	-
2011	%3,89	-	-
2015(Haziran)	%2,4	-	-
2015(Kasım)	%2	-	-
2018	%4,3	-	-
2023	-	-	-

**Kaynak: YSK (https://www.ysk.gov.tr/)*

Tablodan çıkarılacak en önemli sonuç ilde yapılan milletvekili genel seçimlerinde sol partilerin tek başına aldıkları oyların %5'i geçemeyen bir oranda seyrettiğidir. 2023 genel seçimlerinde CHP'nin oy oranının tabloda yer almamasının nedeni ise bu seçimde CHP'nin aday çıkarmayıp İYİ Parti çatısı altında Millet İttifakı olarak seçimlere katılmış olmasıdır. 1991 yılından itibaren gerçekleşen genel seçimlerde Bayburt'ta milletvekilliklerinin partilere göre dağılımı ise şöyle bir tabloda özetlenebilir:

Tablo 3. 1991-2023 yılları arasındaki seçimlerde Bayburt milletvekilliklerini kazanan partiler

Siyasi Parti	**1991**	**1995**	**1999**	**2002**	**2007**	**2011**	**2015 (Haziran)**	**2015 (Kasım)**	**2018**	**2023**
Anavatan P	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Refah P	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fazilet P	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ak Parti	-	-	-	1	2	1	1	2	1	1
MHP	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Bağımsız			-	1	-	-	-	-	-	-

**Kaynak: YSK (https://www.ysk.gov.tr/)*

©IJOESS

Yukarıdaki tabloya bakıldığında Bayburt'un il olmasından sonra 1991 yılında yapılan ilk milletvekilliği genel seçimlerinde Anavatan Partisi (ANAP) ve Refah Partisi'nin (RP) birer milletvekilliği kazandıkları görülmektedir. 1995 genel seçimlerinde de yine ANAP ve RP birer milletvekilliği kazanmıştır. 1999 seçimlerinde Fazilet Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) birer milletvekilliklerini kazanmıştır. 2002 seçimlerinde ise daha önce ANAP milletvekili seçilen Ülkü Gökalp Güney bağımsız olarak seçimleri kazanmışken diğer milletvekilliğini Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) kazanmıştır. Ülkü Gökalp Güney, 2007 yılında AK Parti'ye katılmış ve 2007 yılındaki genel seçimlerde Ak Parti ildeki 2 milletvekilliğini kazanmıştır. 2011 yılında yapılan milletvekilliği genel seçimlerinde tek milletvekiline sahip olan Bayburt'ta seçimi AK Parti kazanmıştır. 2015 Haziran ayında yapılan milletvekilliği genel seçimlerinde AK Parti ile MHP birer milletvekilliği kazanmışken Kasım 2015'te yenilenen genel seçimlerde ise AK Parti iki milletvekilliğini kazanmayı başarmıştır. 2018 ve 2023 genel seçimlerinde TBMM'de tekrar 1 milletvekili ile temsil edilen Bayburt'ta Ak Parti iki seçimde de milletvekilliklerini kazanmıştır. Böylece, Bayburt 19-28. Dönemleri arasında TBMM'de 5 farklı partiden 10 farklı isimle mecliste temsil edilmiştir. Bayburt'tan meclise gönderilen bütün milletvekilleri de sağ partilerden seçilmiştir. Yerel seçim sonuçları incelendiğinde de sonuçların değişmediği söylenebilir. Yerel seçimler açısından farklı olan tek husus Bayburt'un ilçe olduğu 1989 yılına kadarki seçimlerdir. Sadece 1963-1989 tarihleri arasında gerçekleşen yerel seçimlerde sol partiler seçim başarısı gösterebilmiştir. Bayburt'ta gerçekleşen tüm yerel seçimler olarak 1963-2024 yılları arasında yapılan yerel seçimlerde sol/sosyal demokrat partilerin aldıkları oy oranları bir tablo ile gösterildiğinde şöyle bir manzara ortaya çıkmaktadır:

Tablo 4. 1963-2024 yılları arasında yapılan yerel seçimlerde sol partilerin Bayburt'ta aldıkları oy oranları

Siyasi Parti Seçim Yılı	**CHP**	**SODEP**	**SHP**	**DSP**
1963	%52,83	-	-	-
1968	%49,53	-	-	-
1973	%43,8	-	-	-
1977	%42,59	-	-	-
1984	-	%27,2	-	-
1989	-	-	%12,24	-
1994	-	-	%5,76	-
1999	-	-	-	%1,79
2004	%0,69	-	-	%0,18
2009	%2,02	-	-	-
2014	%0,95	-	-	-
2019	%1,70	-	-	-
2024	%4,32	-	-	-

**Kaynak: YSK (https://www.ysk.gov.tr/)*

1963-1980 yılları arasında Bayburt ilçe belediye başkanlığı CHP ve AP adayları arasında çok az oy farklarıyla değişmiştir. 12 Eylül 1980 darbesinden günümüze kadarki seçimlerin tamamında CHP veya başka bir sosyal demokrat parti yerel seçim kazanamamıştır. Tablodan çıkarılacak bir başka sonuç da 2024 yerel seçimlerine kadar CHP ve sol partilerin sürekli oy kaybı yaşadığıdır. Gerek genel gerekse de yerel seçim sonuçlarını içeren tablolara bakıldığında Bayburt'un il oluşundan bugüne kadar yapılan seçimlerin hemen hemen hepsinde kabaca sağ siyasi partiler %95, sol partiler ise %5 bandında oy oranına sahip olduğu belirtilebilir.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Bu çalışma, nitel araştırma olarak tasarlanmış bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması, belirli bir olgu ya da olayın kapsamlı ve derinlemesine incelenmesini amaçlayan bir yöntemdir (Creswell, 2014). Bu bağlamda araştırmanın odak noktası, Bayburt'taki seçmenlerin siyasal tutum ve davranışları ile bu davranışları şekillendiren faktörlerin analizidir. Araştırmanın en güçlü yönlerinden biri, verilerin doğrudan Bayburt'taki yerel siyasal ve toplumsal aktörlerden elde edilmiş olmasıdır. Tansey'in (2007) belirttiği gibi, kilit siyasi gruplarla yapılan görüşmeler, daha geniş nüfusun düşünce ve eğilimlerine dair genellemeler yapmada işlevseldir. Benzer şekilde Ezikoğlu'na (2022, s. 18) göre de elit düzeyde yapılan bu tür görüşmeler aracılığıyla elde edilen bulgular, parti üyeleri ya da seçmenler gibi daha geniş kitlelere genellenebilir.

Araştırma grubu (evren-örneklem)

Araştırmanın çalışma grubunu toplamda 36 katılımcıdan oluşan siyasi parti, STK temsilcileri ve kanaat önderleri oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde üç örneklem tekniği kullanılmıştır. Bunlardan ilki, amaçlı örnekleme (purposive sampling) tekniğidir. Amaçlı örnekleme; çalışmanın amacına dönük olarak veri bakımından en uygun katılımcı, doküman vb. veri kaynaklarını seçmektir. Ölçüt örnekleme (criterion sampling) ise araştırmacının belirlediği ölçüt veya kriter bakımından en uygun olan veri kaynağının seçilmesidir (Patton, 2002). Bu araştırmanın çalışma grubu oluşturulurken belirlenen kriter ise katılımcıların geçmişte veya günümüzde durumun incelendiği il kapsamında aktif siyaset yapmış veya ildeki STK'larda görev yapıyor olmalarıdır. Çalışma grubu içerisinde geçmişte siyasi görev yürütmüş veya hala yürütmekte olan katılımcılar mevcuttur.

Amaçlı örneklem kapsamında seçilen katılımcılar Bayburt'ta aktif faaliyet gösteren siyasi parti temsilcilerinden oluşmuştur. 2024 yılı itibariyle Ak Parti, Büyük Birlik Partisi (BBP), CHP, MHP, Demokrat Parti (DP), Demokrasi ve Atılım Partisi (Deva Partisi), İYİ Parti,

Gelecek Partisi, Saadet Partisi, Yeniden Refah Partisi ve Hür Dava Partisi (Hüda Par) olmak üzere 11 siyasi partinin il başkanlığı faaliyet göstermektedir. Bu partilerin il başkanlarının tamamıyla mülakat yapılmıştır. Aynı zamanda eski ve mevcut belediye başkanları ve milletvekilleriyle de bu kapsamda görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada kullanılan diğer bir örnekleme tekniği ise kartopu örneklemdir (snowball sampling). Araştırmaya ilişkin mülakatlar gerçekleştirilirken her bir görüşme sonrasında katılımcının konuya hâkim ve araştırmaya veri sağlayabilecek farklı kişiler olup olmadığı sorulmuş (Yıldırım & Şimşek, 2021: s.111) ve katılımcıların önerileri doğrultusunda kişilere ulaşılmıştır. Bu örneklem teknikleriyle belirlenmiş 36 katılımcıdan (siyasi hayatla bire-bir iştigal eden ve araştırma sorunsalı konusunda fikir sahibi olduğu düşünülen) oluşan çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim durumu	Meslek	Siyasi/Toplumsal görevi
K1	Erkek	74	Lise	Esnaf	İl Encümeni
K2	Erkek	41	Lisansüstü	Esnaf	İl başkanı
K3	Erkek	36	Lisansüstü	Mühendis	İl başkanı
K4	Erkek	88	Ortaokul	Esnaf	Belediye başkanı
K5	Erkek	58	Lisans	Öğretmen	Belediye başkanı
K6	Erkek	71	Lisans	Öğretmen	Belediye başkanı
K7	Erkek	74	Lise	Esnaf	Kanaat önderi
K8	Erkek	33	Lisans	Avukat	İl başkanı
K9	Erkek	64	Lisans	Tüccar	Milletvekili
K10	Erkek	64	Lise	Tüccar	Kanaat önderi
K11	Erkek	66	Lisans	Öğretmen	Kanaat önderi
K12	Erkek	75	Lisans	Öğretmen	İl başkanı
K13	Erkek	62	Lise	İmam	Kanaat önderi
K14	Erkek	76	Lisans	Avukat	Milletvekili
K15	Erkek	59	Ön lisans	Esnaf	İl başkanı
K16	Erkek	50	Lisans	Öğretmen	STK il temsilcisi
K17	Erkek	61	Lisans	Öğretmen	Milletvekili
K18	Erkek	65	Lisans	Öğretmen	İl başkanı
K19	Erkek	61	Lisans	Öğretmen	Belediye başkanı
K20	Erkek	74	Lise	Esnaf	İl başkanı
K21	Erkek	57	Lisans	Mühendis	İl başkanı
K22	Erkek	29	Lisans	İşsiz	Gençlik kolları başkanı
K23	Erkek	63	Lise	İşçi	İl başkanı
K24	Erkek	46	Lise	İşsiz	İl başkanı
K25	Erkek	45	Lise	Esnaf	İl başkanı
K26	Kadın	53	Ortaokul	Ev hanımı	Kadın kolları başkanı
K27	Kadın	32	Lisansüstü	İşsiz	Kadın kolları başkanı
K28	Erkek	33	Lisans	Esnaf	Gençlik kolları başkanı
K29	Erkek	38	Lisansüstü	Memur	Gençlik kolları başkanı

©IJOESS

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim durumu	Meslek	Siyasi/Toplumsal görevi
K30	Erkek	34	Lisans	Mühendis	Gençlik kolları başkanı
K31	Erkek	48	Lisans	Öğretmen	STK il temsilcisi
K32	Erkek	51	Lisans	Esnaf	Milletvekili
K33	Erkek	58	Lise	Esnaf	İl başkanı
K34	Erkek	60	Lise	Esnaf	İl başkanı
K35	Erkek	62	Lise	İmam	Kanaat önderi
K36	Erkek	90	Lisansüstü	Doktor	Milletvekili

Tablo 5 incelendiğinde, cinsiyet değişkeni açısından katılımcıların 34'ü erkek, 2'si ise kadındır. Kadın katılımcı sayısının düşük olmasının temel nedeni, Bayburt ilinde siyasi partilerde aktif olarak görev alan kadın sayısının sınırlı olması ve şehirde bugüne kadar kadın belediye başkanı ya da milletvekili çıkmamış olmasıdır.

Katılımcıların yaş aralığı incelendiğinde 29-90 yaş aralığında katılımcıların yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumlarında en düşük ortaokul, en yüksek lisansüstü eğitim düzeyinin var olduğu tespit edilmiştir. Son olarak katılımcıların meslek durumları öğretmen, esnaf gibi farklı kategorilerde değişkenlik göstermiştir. Çalışma grubunun siyasi/toplumsal görevlerine ilişkin dağılım durumu şu şekildedir:

- Siyasi partilerin il ve ilçe örgütlerindeki yöneticileri (19 kişi),
- Belediye başkanlığı, milletvekilliği yapmış kişiler (9 kişi),
- İl sivil toplum kuruluşu (STK) yöneticisi kişiler (2 kişi),
- Kanaat önderi (5 kişi),
- İl Encümeni (1 Kişi).

Veri toplama araçları

Araştırmaya ilişkin veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış – derinlemesine mülakat* ile toplanmıştır. Hazırlanan form iki alan ve bir dil uzmanı olmak üzere toplamda üç uzmana gönderilmiş ve uzman dönütleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, iki eski siyasi kişi ve bir kanaat önderi ile pilot çalışma çerçevesinde test edilmiş ve ilgili sorularda anlaşılırlık açısından herhangi bir sorun yaşanmamıştır. Daha sonra uygulamaya geçilmiştir.

Veri toplama araçlarından biri olan mülakat, araştırmacıya birincil veri sağlar (Kumar, 1999: s. 109). Mülakatlar, araştırmacılar tarafından önceden hazırlanmış sorular ile

* İlgili sorular, Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu 'nun 2024/06 sayılı toplantısında onaylanmıştır.

gerçekleştirilir. Bu süreçte soru bakımından esneklik sağlanması olanaklıdır. Diğer bir deyişle, verilerin çalışılan konuyla yakından ilgili olan kişiler tarafından direkt olarak iktibas edilmesini sağlayan, onlara derinlemesine perspektif açan ve bilgiyi tüm veçheleriyle ortaya koyan mülakat, alan çalışmaları içerisinde ağırlıklı olarak kullanılan bir tekniktir (Arksey & Knight, 1999: s. 32). Bu esneklik sayesinde konuya ilişkin ek sorular sorularak konu derinlemesine incelenebilir (Büyüköztürk, 2021). Araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu konu çerçevesinde toplamda dört sorudan oluşturulmuştur[†]. Görüşme tekniğinin çıkış noktası, "insanların ne düşündüğünü öğrenmek istiyorsan onlara sor" ilkesidir (Geray, 2006: s.164). Mülakatın faydalarından birisi de yüz yüze görüşmede mülakat yapılan kişinin görüşme esnasında kullandığı dilin yanında jest ve mimikleriyle verdiği mesajlardan çıkaracağı bilgilerin de değerlendirilebilir olmasıdır. Dolayısıyla form ya da anketlere yansımayan ipuçları da görüşme sırasında edinilebilir (Pişkin & Öner, 1999: s.2).

Yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinin yanı sıra gereksinilen diğer istatistiki veriler, Bayburt ilinin nüfus ve seçim verileri ise ikincil veri tekniği aracılığıyla (TÜİK veri tabanında açık erişim istatistikleri ve YSK veri tabanında seçmen sayısı ve seçim sonuçları verileri) elde edilmiştir.

Verilerin toplanması/işlem yolu

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcılarla yüz yüze mülakatlar 2024 yılının temmuz ayında başlatılmış ve aralık ayı itibarıyla tamamlanmıştır. Görüşmelerin 13'ü katılımcıların bağlı bulunduğu siyasi parti veya sivil toplum kuruluşlarının il temsilciliği binalarında; 23'ü ise katılımcıların veya yakın çevrelerinin iş yerlerinde yapılmıştır. Her görüşme öncesinde katılımcılara araştırmanın amacı açıklanmış ve çalışmaya tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak katılım sağlanmasının önemi vurgulanmıştır. Bu kapsamda, tüm katılımcılara gönüllü katılım onam formu okutulmuş, formun bir nüshası katılımcılar tarafından ıslak imzayla onaylanarak araştırmacılarca muhafaza edilmiştir.

Tüm mülakat süreci ses kayıt cihazı aracılığıyla kaydedilmiştir. Guba ve Lincoln'un (1981) ortaya koyduğu inandırıcılık, aktarılabilirlik, güvenilirlik ve onaylanabilirlik ilkeleri doğrultusunda araştırmanın geçerlik ve güvenirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, görüşme formunun uzman değerlendirmesine sunulması, pilot uygulamalarla test edilmesi ve

[†] Bu çalışma, kelime sayısı sınırlı bir makale olduğu için, konu ile ilgili dört ana soru üzerinden analizlerin yapılmasının uygun olduğu değerlendirilmiştir.

mülakatlardan elde edilen verilerin katılımcılarla tekrar paylaşılması suretiyle onaylarının alınması gibi uygulamalara başvurulmuştur.

Verilerin analizi

Araştırmanın veri analizi sürecinde katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme sorularına vermiş oldukları cevaplar deşifre edildikten sonra betimsel içerik tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analiz yönteminde metinler veya farklı veri kaynakları kategori ve temalar oluşturularak sistematik bir biçimde düzenlenir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Çünkü bazı nitel araştırmalarda elde edilen verilerin tamamını, uzunlukları sebebiyle okuyucuya aktarmak mümkün değildir (Ekiz, 2020). Bu sebeple katılımcı ifadelerinden elde edilen veriler tematik olarak düzenlenmiş ve tablolaştırılmıştır. Araştırmanın bulgular bölümünde oluşan ve kategorileri temsil eden tablolar tartışma bölümünde açıklanarak katılımcıların doğrudan ifadeleri üzerinden analiz edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde görüşmecilerin mülakat sorularına verdikleri yanıtlarda, üzerinde en çok durdukları hususlar ana kavramsal söylemler bazında temalar haline getirilmiş ve tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 6. Bayburt'taki siyasi atmosfer ve politik yapıya ilişkin bulgular

Temalar	Görüşmeciler
Milliyetçi muhafazakâr yapı	K1, K2, K4, K5, K6, K8, K10, K14, K15, K19, K20, K21, K22, K24, K25, K26, K27, K32, K33, K34
Ataerkil yapı ve sosyal ortamın baskınlığı	K3, K9, K16, K17, K18, K21, K28, K29, K35, K36
Pragmatizm	K7, K11, K12, K13, K23, K30

Tablo 6 incelendiğinde Bayburt ilindeki siyasi atmosfer ve politik yapıya ilişkin katılımcı ifadeleri doğrultusunda 3 farklı tema oluştuğu görülmektedir. Siyasi atmosfer ve politik yapı kavramları katılımcılar tarafından şehirde hâkim olan ideolojik tutumlar ve seçim başarısı gösterebilen siyasi partiler olarak ele alınmış ve mülakat sorularına beklenen anlamlı yanıtlar elde edilmiştir. Cevaplayıcılar, yıllarını siyaset içerisinde geçirmiş kişilerdir. Ayrıca pilot çalışmada, "bununla ne kastediyorsunuz" gibi bir dönüş olmamış ve tersine kavramların kendi anlamlarında anlaşıldığı gözlemlenmiştir.

Bu temalar arasında şehirde güçlü bir milliyetçi-muhafazakâr atmosfer ve politik yapı olduğu konusunda katılımcıların çoğu (20 kişi) görüş bildirmiştir. Bu bağlamda katılımcıların bir kısmı (10 kişi) şehirdeki siyasi atmosferde ataerkil aile ilişkilerinin ve sosyal ortamın baskın olmasının belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların bir kısmı (6 kişi) ise siyasi atmosfer ve politik yapıda pragmatizmin etkin olduğunu belirtmiştir.

Tablo 7. Bayburt'taki seçmenlerin siyasal tercih ve davranışlarını etkileyen faktörlere ilişkin bulgular

Temalar	Görüşmeciler
Parti, lider ve aday faktörü	K2, K3, K5, K6, K7, K9, K10, K14, K15, K16, K17, K19, K21, K24, K22, K26, K27, K29, K30, K31, K32, K36
Çıkar ve menfaat faktörü	K1, K4, K8, K11, K12, K13, K18 K20, K23, K34, K35
Medya faktörü – algı oluşturma	K25, K28, K33

Tablo 7'de seçmenlerin siyasi tercih ve davranışlarını etkileyen faktörlere ilişkin oluşan temalar sunulmuştur. Buna göre; konuya ilişkin katılımcı ifadeleri doğrultusunda 3 farklı tema oluşmuştur. Temalar içerisinde en çok tekrar edilen ise parti, lider ve aday faktörüdür (22 kişi). Temalardan, çıkar ve menfaat faktörü ikinci sırada (11 kişi), medya faktörü ve algı oluşturma ise üçüncü sırada (3 kişi) dile getirilmiştir.

Tablo 8. Bayburt'ta sol ve/ya sosyal demokrat partilerin varlık göstermeme nedenlerine ilişkin bulgular

Temalar	Görüşmeciler
Dini ve ideolojik tutumlar	K8, K9, K13, K14, K15, K18, K25, K26, K27, K28, K29, K30, K33, K34, K35
CHP'nin söylemleri-politikaları	K2, K10, K12, K16, K17, K19, K20, K21, K22, K23, K24, K36
Göç faktörü	K1, K3, K4, K5, K6, K7, K11, K31, K32

Tablo 8 incelendiğinde katılımcı ifadelerinden 3 farklı tema oluştuğu görülmektedir. Bu başlıkta en çok katılımcının (15 kişi) dini ve ideolojik tutumlar temasına, ikinci sırada katılımcıların (12 kişi) CHP'nin söylemleri-politikaları temasına ve üçüncü sırada katılımcıların (9 kişi) ise göç faktörü temasına odaklandıkları tespit edilmiştir.

Tablo 9. Sol ve sosyal demokrat partilerin Bayburt seçmeninde karşılık bulabilmeleri için bu partilerin uygulaması gereken stratejilere ilişkin bulgular

Temalar	Görüşmeciler
CHP'nin söylem ve politika değişikliği yapması	K1, K2, K5, K8, K9, K11, K12, K13, K14, K16, K19, K20, K21, K22, K23, K24, K25, K26, K27, K28, K29, K30, K31, K32, K33, K34, K35, K36
CHP'nin halk ile iletişiminin ve il örgütlerinin güçlendirmesi	K3, K4, K6, K7, K10, K15, K17, K18

Tablo 9 incelendiğinde, konu ile ilgili katılımcı görüşlerinden 2 temel tema oluştuğu görülmüştür. Bu temalardan en fazla katılımcı (28 kişi) CHP'nin söylem ve eylem değişikliği yapması gerektiği temasına öncelik vermişken, katılımcıların kalan diğer kısmı (8 kişi) da CHP'nin halk ile iletişimini ve il örgütlerini güçlendirmesi gerektiği temasına vurgu yapmıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bireyin siyasetle ilgilenmesi ve bu ilgiyi çeşitli zeminlerde ve biçimlerde ortaya koyması değişik unsurların etkisi altında şekillenen bir sürecin ürünüdür. Bu unsurlar bireyin toplum içindeki konumundan toplumsal yapıya, toplumsal yapıdan siyasal sistemin özelliklerine kadar farklılık gösterir (Öz, 1996: s.29). Bu araştırmadaki ulaşılan bulgulardan hareketle elde edilen en önemli sonuçlardan birisi Bayburt'ta yaşayan seçmenlerin öncelikli olarak şehirdeki toplumsal yapıdan ve bu yapıda egemen olan güçlü milliyetçi-muhafazakâr ideolojik tutumların

etkisinde siyasal davranışlar geliştirdiğidir. Zira araştırma bulgularında Tablo 6'da özetlenen Bayburt'taki siyasal atmosfer ve politik yapıya ilişkin verilerde şehirde milliyetçi-muhafazakâr yapının hâkim olduğu, ataerkil yapı ile sosyal ortam ve pragmatik tutumların da seçmen tercihlerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bayburt'taki seçmenlerin oy verme davranışına etki eden en önemli faktörler incelendiğinde, seçmenlerin ilde hâkim olan milliyetçi ve muhafazakâr ideolojik tutumlar nedeniyle sürekli sağ siyasal gelenekteki partileri tercih ettikleri ileri sürülebilir. Seçmenlerin siyasi tercih ve davranışlarını belirleyen en önemli faktörlere dair katılımcılar tarafından öne çıkarılan parti, lider ve aday faktöründe şehirde başarılı olan parti-lider ve adayların seçmenlerin sahip oldukları milliyetçi-muhafazakâr ideolojik tutumlara uyumlu olmaları da belirtilmiştir. Yine bu durumla ilişkili olarak ifade edilebilecek başka bir husus da sol siyasal partilerin seçmenlerdeki dini ve milliyetçi tutumlar nedeniyle oy kazanamadığına ilişkindir.

Bayburt ilinde egemen olan ideolojik tutumlar yerleşim yerinin özelliği olarak ele alınabilir. Yerleşim yerinin seçmen davranışlarına etkisi değerlendirildiğinde, bireyin toplumsal sınıfı, iş ve arkadaş çevreleri, gelir düzeyi, mesleği, oturduğu yer, eğitim düzeyi gibi veriler, toplumsal etkenlerdir. Bunlara gene aile aracılığıyla edindiği dinsel inançlar da eklenebilir (Kışlalı, 2018:145). Bireyin yaşadığı yer veya yaşadığı toplum tipi siyasal davranışlarının şekillenmesinde önemlidir. Yaşadığı yerin kent veya köy olması gerek siyasal katılma düzeyini gerekse oy tercihlerini etkilemektedir (Dursunoğlu, 2018; Bağcı, 2023).

Bayburt'un il olduğu tarihten günümüze kadar yapılan tüm yerel ve genel seçimlerde ilde yaşayan seçmenlerin sürekli sağ siyasal partilere oy vermesinin, öncelikle bu yerleşim yerinin ve burada hâkim olan ideolojik tutumların etkisinden kaynaklandığı ileri sürülebilir. Bu bağlamda görüş ifade eden K21." *Bayburt'ta milliyetçilik ve muhafazakârlık çok güçlü, vatanperver insanların yaşadığı bir coğrafya burası. Anadolu coğrafyasının dejenere olmamış yerlerinden biri, vatan, devlet, millet söz konusu olduğunda çok hassastırlar. Bizleri yetiştiren dedelerimizin de milli duyguları fazlaydı o nedenle biz de onların genlerinden gelip ve etkisinde büyüdük. Bizim değer yargılarımıza yanlış yapan bir siyasi parti Bayburt'ta yaşayamaz*" demiştir.

Yine bu temada görüş belirten K34'ün şu görüşü de bu durumu destekler niteliktedir." *Bayburt milliyetçi-muhafazakâr bir yöre, Anadolu'nun güzel bir şehri, Türklüğün ve İslam'ın kalesi olan bir şehir. 1986'da ben tabi darbeden sonra aktif siyasete başladım ama*

Bayburtlular genelde milliyetçi ve muhafazakârdır. Daha çok muhafazakâr dini ağırlıklı, bir yöre."

Şehirde hâkim olan siyasi tutumların seçmenlerdeki yoğunluğuna ve şehir merkezinden köylere doğru gidildikçe bu yoğunluğun arttığına dair başka bir katılımcı görüşü, benzer tespitleri destekler niteliktedir (K8)." *Bayburt'taki siyasi atmosfer çok net bir şekilde ifade edebilirim ki milliyetçi ve muhafazakâr seçmenin ağırlıkta olduğu, milli manevi ve dini değerlerini kutsayan ve bu kutsal saydığı değerler etrafında ciddi anlamda kenetlenen bir siyasi atmosferi var. Özellikle yani köylere doğu bu durum hani nasıl diyeyim daha belirginleşiyor, daha kendisini ortaya çıkartıyor ekonomin, adaletin, özgürlüğün işte demokrasinin çok fazla da bir anlam ifade etmediği bir coğrafya olarak da ifade edebilirim. Benim Türklüğüme ve benim dinime hiç kimse dil uzatamaz. Bu benim kutsalım, değerim aç kalsam da bunlar beni yüceltir noktasında vatandaşın bir yaklaşımı ve düşüncesi var. Mesela yaptığımız köy ziyaretlerinde sizi gerçekten milli ve dini değerlerine bağlı biri olarak algılanan bir intibanız varsa bu vatandaşı sakinleştiriyor ama ben değil de daha başka biri olduğuna inandığı kişilere karşı da ciddi tepkiler verebilecek durumlara gelebiliyor insanlar. Çünkü niye sizi milli değerlerine, manevi değerlerine, dini değerlerine el uzatıyor olarak gördükleri için tehdit unsuru olarak değerlendiriyor*."

Bu ifadeler ayrıca kent-kır ayrımının Bayburt'taki seçmenlerin oy verme tutumlarında belirleyici olduğunu da göstermektedir. Bu siyasi atmosferin diğer bir yönünü oluşturan şehirde ataerkil yapının ve sosyal ortamın baskınlığına işaret eden katılımcıların (10 kişi) görüşü de söz konusu olmuştur. Katılım kentlerde daha bağımsız ve bilinçli iken kırsal kesimlerde bir taraftan ailenin diğer taraftan toplumun kanaat önderlerinin bireyin siyasi davranışları üzerinde etkisi görülmüştür (Çukurçayır, 2006: s. 82; Kışlalı, 2021: s. 249). Bu kapsamda Bayburt'ta böyle bir toplumsal hafızanın bulunduğunu belirten K16, şu görüşü dillendirmiştir." *Bayburt'ta devletine milletine bağlı insanlar var. Eskiden ağalar ve kanaat önderleri devletle ilişkili insanlar ne derse o yöne oy vermişler. Kapalı ve nüfus yapısı çok da değişmemiş bir yer Bayburt devletine milletine bağlı bir toplum.*"

Seçmenlerin yaşadıkları yerleşim yerlerinde sosyal baskı görmemek için çoğunluğun siyasi görüşünü benimseme eğilimde olduğunu savunan çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Birtakım kimseler seçim kararında kişisel çıkarları olduğunu bilmeseler bile, yine de sosyal baskılar ve duydukları toplumsal yükümlülükle oy vermeye zorlanabilirler (Lipset, 1986: s. 188). Toplumsal mobilizasyonun önemli bir özelliği kişinin sosyal ağının ve yakın çevresinin

(aile, arkadaşlar, komşular, iş arkadaşlar vb.) de bu tür çabalara dâhil olabileceğinden potansiyel olarak bir sosyal baskı içermesidir. Bu tür mobilizasyon çabalarının hedefindeki kişilerin taleplere uyması için güçlü sosyal beklentiler olabilir. Birey bu taleplere uyarsa sosyal kabul ve onay şeklinde faydalar elde ederken reddettiği durumlarda ayıplanma, dışlanma gibi sosyal yaptırımlarla karşı karşıya kalabilir (Aytaç, 2023: s.86). Eğer birey, dâhil olduğu ekonomik, dini veya politik gruplar tarafından belirlenen karara uymaz ise, grup normlarına ters düşer ve çeşitli şekillerde cezalandırılır. Birey, grupla ters düşmemek ve cezalardan kaçınmak için çaba harcar (Kalender, 2000: s.52). Bayburt'taki seçmenler üzerinde bu durumun etkili olduğuna dair K8'in şu ifadeleri dikkat çeken bir örnektir." *Küçük şehirde insanlar korkarlar, ben koltuğumda oturuyorsam bazı şeyleri konuşmaktan korkarım. Küçük şehirde bir arada yaşama arzusu farklı talepleri dile getirme arzusunun önüne geçiyor biraz da. Çünkü farklılaştığın zaman yalnız kalırsın burada. Yalnız kalmaktansa ben bazı gerçekleri dost sohbetlerinde dile getiririm. Ama yüz yüze geldiği zaman valisiyle de belediye başkanıyla da diğer kurum yöneticileriyle de onlardan bir farkı yokmuş gibi hareket ediyor herkes."*

Seçmenlerin oy verme davranışında bireyin ailesi ve yakınlarının da etkili olduğu söylenebilir (Uysal, 1984; Kışlalı, 2021). Aile büyüklerinin Bayburt'ta oy verme davranışında halen etkili olduğunu ifade eden şu katılımcı görüşü bu durumu desteklemektedir." *Bayburt'ta solun olmama sebebi hem küçük bir şehir olmamız, nüfusumuzun az olması hem de toplumun baskısı, kültürel etkileşimin fazla olması ve ataerkil toplum olmamız. Yani ne kadar Z kuşağı dersen de buradaki genç evine gece geç gittiğinde girerken sessiz girer ki babası sormasın niye geç kaldın diye. Yani babasından çekinerek ses çıkarmadan eve giren genç babasının söylediği tarafa da oy verir. Ama bunu mesela kozmopolit yerlerde göremezsiniz. Burada büyüğe bir idol olarak da bakılır*" (K3).

Bununla birlikte, seçmenlerin oy tercihlerini etkileyen faktörlerin literatürde çeşitli sınıflandırmalara konu olduğu söylenebilir. Bu sınıflandırmalardan birisini yapan Kalender'e göre (2000: s. 86) seçmenlerin oy verme davranışına etki eden faktörler, beş ana başlıkta sınıflandırılabilir. Bunlar, siyasi parti ile ilgili faktörler, aday ile ilgili faktörler, seçmen ile ilgili faktörler, gündem ve konu faktörleri ile propaganda ve siyasal iletişim faktörleri olarak sıralanmıştır.

Bayburt'ta yaşayan seçmenlerin siyasi tercihlerini belirleyen en önemli faktörlere ilişkin ise araştırma bulgularında tablo 7'de sunulan temalardan hareketle değerlendirme yapıldığında Bayburt'ta seçmenlerin oy tercihlerini etkileyen en önemli faktör olarak katılımcıların çoğu (22

©IJOESS

kişi) sırasıyla; parti, lider ve partilerin adayları olarak ifade etmiştir. Parti programı, parti yöneticileri, partinin ideolojisi, parti lideri, partinin adayı, partinin vaat ve söylemleri, partinin icraatları vb. bütün bunlar siyasal partinin bileşenleridir (Doğan & Göker, 2013: s. 28-29). Seçmenlerin parti tercihlerinde kendi tutum ve inançlarını temsil eden partilere yöneldikleri ve parti tercihlerini bunun üzerinde gerçekleştirdiklerine dair K5, şöyle bir açıklamada bulunmuştur. "*Parti, partinin lideri, vaatleri, kimlik ve kişilikleri, adayın o toplumdaki profili, bir de iktidarın nimetlerinden faydalanma bilinci önemli. Yani adayın hangi partiden olduğu, o partinin lideri, vadettiklerini gerçekleştirme potansiyeli, aday STK'larda görev almış mı, tacirse ticareti nasıl, başarılı mı, sosyal olayların içine girmiş mi? Bunların hepsi etkilidir adayların insanlara karşı çizdiği algı da çok etkili seçim başarısında.*" Aynı temada görüş belirten K9'un görüşleri de Bayburt'taki en önemli faktörün parti, lider ve aday olduğunu desteklemektedir." *Tek bir faktör burada etkili değildir. Siyasi partinin dünya görüşü, din görüşü önemli, parti lideri, aday da önemli. Ama en önde siyasi parti ve lideri çok etkilidir."*

Aynı görüşü destekler nitelikteki başka bir katılımcı (K17) ise düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir." *Seçmenler, milli ve manevi değerleri önemseyen önceleyen siyasi yapıları kendilerinden görürler, buna uzak olduğunu düşündükleri yapılardan uzak dururlar. Bu konuda çok nettirler, bunu milliyetçi maneviyatçı şablonun da ötesinde çok daha milli ve dini mesele olarak algılarlar. Tercihlerini yaparken bunu alabildiğince öncelerler, ama hizmetler açısından da Bayburtlular kendilerini böyle aynı nüfus paralelindeki illerle mukayese etmezler, en büyük şehirlerle mukayese ederler. Doyasıyla hizmetler konusunda da beklentileri yüksektir ve bu konuda da taviz vermezler. Mesele şudur aldatılmadan gerçeğin kendisiyle paylaşıldığına inanıyorsa, güvenir, inanır ve beraber olur. Bakış açısı budur Bayburtlunun."*

Yerel seçimlerin ve genel seçimlerin farklı atmosferlerde yaşandığına işaret eden ve bu seçimler arasında etkili faktörleri ayıran bir katılımcı (K32), genel seçimlerde lider, yerel seçimlerde ise aday profillerinin daha etkili olabileceğine işaret etmiştir." *Milletvekili ve belediye seçimleri faktörleri ayrıdır. Milletvekili seçiminde genel olarak parti ve lidere bakılır. Ama belediye seçiminde aday daha çok önemlidir. Ben mesela Ak Parti'nin en yüksek oy oranına ulaştığı seçimlerde seçildim ama şunu iddia edemem ben aday olduğum için bu kadar oy aldık, lider ve parti etkilidir. Aday belki %1 etkilidir. Ama belediye seçimlerinde adayda daha önemli bir faktör olur."*

Bayburt'un il olmasından itibaren sürekli sağ partilere destek vermelerinin bu partilere yönelik bir kalıcılık sağladığına ve son dönemlerde sadece Ak Parti ve MHP'nin seçim başarısı

gösterebildiğine dair ise şu görüş dile getirilmiştir (K9).” *Bayburt’ta zaman zaman milliyetçilik ve muhafazakârlık öne geçer ama 1980 öncesi CHP’de belediye başkanı kazanabilmiştir. İnsanın karakteristik yapısında ya da yaratılışında olan bir özellik vardır çoğunluk neredeyse insanlar genelde o tarafa doğru akarlar. Bayburt’ta da böyle bir yapı vardır 1980 sonrası Bayburt’ta iki kutup vardır diğerlerini saymıyorum. Bir milliyetçiler iki din merkezli siyaset yapanlar dolayısıyla Bayburt’ta kendilerini milliyetçi göstermek isteyenler MHP etrafında toplanıyor, kendilerini dindar göstermek isteyenler geçmişte da Refah, Fazilet, Saadet en son Ak Parti de toplanıyorlar.”*

Seçmenlerin parti tercihlerinde önemli bir başka faktör olarak, çıkar ve menfaatler gösterilebilir. Özellikle kırsal bölgelerde yaşayan ekonomik yönden zayıf durumda olan seçmenler başta olmak üzere devlet tarafından verilen sosyal yardımlar seçmen davranışı üzerinde etkilidir (Dursunoğlu, 2018: s. 154). Bayburt’taki siyasi yapıda pragmatizmin ve dolayısıyla menfaat ve çıkar ilişkilerinin etkili olduğu temasında görüş belirten katılımcılardan K11’in ifadeleri de bu durumu desteklemektedir.” *Bayburt’taki siyasetin taraftarlığı az miktarda ideolojik çok fazla miktarda da pragmatiktir. Yani siz oy istiyorsanız ona ne fayda sağlayacaksınız? Falanca seçilirse bana ne faydası olacak? Bunu ısrarla talep ederler, en büyük sorun işsizlik vatandaş açısından ya da büyük esnafların bankalardan kredi alma veya ihale alma olayıdır. Siyaset Bayburt’ta genel olarak bir dava ideoloji olmaktan öte bir geçim kaynağıdır. Dini cemaatler ve tarikatlar dışında çok partizan da yok. Bayburt’ta mülkiyeti reddeden, sosyalist bir ekip de hiç olmadı. Bayburt’ta siyasetin sınırları çizilmiş bir paradigması yoktur. Başka partiyi tutanlar da adaya göre oy değiştirebilirler. Sevilen şahıslar oy geçişkenliği sağlayabilir.”*

Bayburt’taki seçmenlerin pragmatik dürtülerle siyasal davranışlar geliştirdiğini düşünen başka bir katılımcının (K5) görüşleri de bu durumu desteklemektedir.” *5 sene belediye başkanlığı 5 sene de il başkanlığı yaptığım aktif siyasette şunu gördüm ki toplum pragmatizme döndü, faydasının peşinde koşuyor. Kural, kaide, değer, onur, izzet, onlar ikinci planda kaldı maalesef. Dışarıdan bakınca Bayburt toplumu milliyetçi-muhafazakâr, değerlerine sonuna kadar bağlı, işte vatan, millet, bayrak, mukaddesat deyince bunlar var. Türkiye’ye göre değerlendirdiğimizde, Bayburt ortalamanın üstünde hassasiyete sahiptir. 15 Temmuz’da bunu yaşadık, içki içen, hırsızlık yapan, namussuzluk yapan, öyle adamları cumhuriyet caddesinde tekbir getirince gördüm ki yani konu vatan olunca mukaddesat olunca, değerlerimiz olunca, bu insanlar her şeyi bir kenara bırakır, tekrar o eski mayasına döner. Ama özele gelince pragmatik, fayda birinci öncelik.”*

Bayburt'ta çıkarların ideolojik tutumlardan daha etkili olduğunu düşünen başka bir katılımcı da (K11) bu görüşü desteklemiştir." *12 Eylül dönemine kadar fikir ve inançla oy veriliyordu ama darbeden sonra menfaat ilişkileri etkili olmaya başladı. Dolayısıyla seçmenin %80'i bu ilişkilerle hareket eder, sol gelse sola da oy verirler. Küçük şehir sosyolojisi herkes birbirini tanır yoksulluk ve ihtiyaçlar oy vermede en önemli etmendir. Bayburt'ta seçmenin %80'i menfaat, %10 ideoloji, %10 da inanç eksenli oy verir."*

Bayburt'ta seçmenlerin milliyetçi-muhafazakâr partileri desteklerken bu partiler arasında da iktidar olan veya güçlü olan sağ partileri desteklemesi aslında ideolojik tutumlarla çıkar ve menfaat faktörünün bir araya getirilmesine dair bir uyuma işaret edebilir. Zira son yıllarda en güçlü sağ partiler olan Ak Parti ve MHP'nin sadece Bayburt'ta seçim başarısı göstermesi de bu olgu ile açıklanabilir. Bir katılımcının şu ifadeleri de bu görüşü destekler niteliktedir (K8)." *Seçmenler oy verirken milli ve manevi değerleri kutsayanları kesinlikle el üstünde tutuyor. İkincisi de sonuçta birçok siyasi parti var şu anda ve bunların çoğu da kendisini milli ve manevi değerlerin üzerine oturtan bir siyasi görüşte. Seçmenler bunlar arasında ayrım yaparken de güçlünün yanında ve güç ne taraftaysa o tarafa meyleden bir tutumda*". Burada da görüldüğü üzere, altyapısı itibari ile milliyetçi-muhafazakâr olan seçmenlerin güce yakın olmayı ve dolayısıyla 1991'den beri yapılan seçimlerde sağ partilerin güçlü olması nedeniyle de pragmatik davranarak sağ partileri tercih ettiklerini söylemek olanaklıdır.

Bayburt'taki seçmenlerin oy verme davranışında medya faktörünü öne çıkaran katılımcılar (3 kişi), seçmenlerin siyasal tutumlarında en etkili faktörün kitle iletişim araçları olduğunu ileri sürmüştür. Kitle iletişim araçları, siyasal iletişim ve propaganda faaliyetleri arasında önemli bir yer tutmakta ve seçim kampanyası dönemi olsun ya da olmasın her dönemde siyasiler tarafından yoğun bir şekilde kullanılmaktadır (Baltacı & Eke, 2012: s. 116). Kitle iletişim araçlarının ve özellikle de görsel ve yazılı basının siyasal mesajlarının seçmenlerde etkili olduğuna dair K25'in görüşleri de Bayburt'ta medyanın etkili bir faktör olduğuna işaret etmektedir." *Seçmenin muhaliflere oy vermemesinin en büyük nedeni algılar, son 15 senedir olgulardan ziyade algılarla yapılıyor. Sonuçta bunu başarı olarak da görebilirsiniz hem ana akım medya hem de sosyal medya da propagandalarla insanlar etkileniyor. Mesela bir köy ziyaretimizde yarım saat kırk dakika konuştuk kafalarına belki bir soru işareti oluşturabiliriz diye ama sonraki ziyaretimizde söylediklerimiz unutulmuştu. Bunun sebebi biz orada belki 1 sene belki 5 senede bir yarım saat konuşabiliriz ama TV ve internet, gazete sürekli oralarda, o algı ve propaganda sürekli işleniyor."*

Bu makalenin bir diğer önemli araştırma odağı olan, seçmenler neden sol siyasal partilere destek vermemektedirler ve bunun altında yatan faktörler neler olabilir sorusunun yanıtlarına bakıldığında ise şu açıklamayı yapmak olanaklıdır. Tablo 8'de özetlendiği gibi, Bayburt'ta seçmenlerin sol siyasal partilere destek vermemelerinin nedenleri olarak katılımcıların birçoğu (15 kişi) seçmenlerin sahip oldukları dini tutumların etkili olduğuna işaret etmiştir. Bu bağlamda katılımcıların yine bir kısmı (12 kişi) ise CHP'nin söylem ve politikalarının etkili olduğunu savunmuştur. Son olarak katılımcıların diğer bir kısmı (9 kişi) ise Bayburt'tan yaşanan göçlerle sol-sosyal demokrat tabandaki birçok insanın şehirden ayrılmasının sol partilerin zayıflamasına ve güçlü figürleri olmadığı için oy kaybında en etkili faktör olduğunu öne sürmüşlerdir.

Bayburt'taki seçmenlerin büyük oranda sağ siyasal partilere destek vermesinin nedeni ile sol partileri desteklememesinin temel sebeplerinin aynı olduğu ileri sürülebilir. Nitekim Bayburt'ta sağ siyasal partilerin çok güçlü olmasının temel nedenin milliyetçi ve muhafazakâr ideolojilere sahip ve dini duyguları yoğun olan insanların yaşadığı bir il olmasına dayandıran birçok katılımcı bu yönde değerlendirmelerde bulunmuştur. Özellikle az gelişmiş toplumlarda, toplumsal yapının farklılaşmaması nedeniyle tek yaygın değer olan din, gelişmiş toplumlara nazaran insan davranışları üzerinde daha etkilidir (Yücekök, 1987: s. 16). Örneğin bir katılımcı (K19);" *Bayburt, Türkiye'de milliyetçiliğin ve dindarlığın en yoğun yaşandığı şehirdir. Burada siyaset yapanların bunu gözden çıkarmaması lazım. Refah Partisi Türkiye'de barajı aşamazken Bayburt'ta %15-20 oy alıyordu. Aynı zamanda MHP de genelde baraj altı kalırken burada yüksek seviyede oy alıyordu. O yüzden Bayburt'taki insanların milliyetçi ve dindar yönlü olduğunu söyleyebilirim*" görüşüyle bu duruma işaret etmiştir.

Sosyal bir varlık olan birey, kendisiyle alakalı birçok konuda olduğu gibi siyasal davranışlar noktasında da dinin etkisi altında kalmaktadır (Dursunoğlu, 2018: s. 91). Seçmenlerin sahip oldukları dini tutumlarından dolayı Bayburt'ta sol partilere oy vermediğini düşünen bir katılımcı (K9);" *Bayburtlu insan soldan anlamaz. Sol nedir? Sosyal demokrat nedir? Dinlemez kestirmeden gider dinli mi, dinsiz mi? bunu sorar, buna bakar. Şimdi bu anlayışı değiştirmek çok zor. Bayburt CHP il başkanı namazında niyazında ama parti yönetimi dinle, dindarlarla, Müslümanlıkla, İslam'la ilgili olumsuz ve yanlış bir ifade kullanınca bu halkın tutumunu değiştirmez. Özgür Özel lider olduğunda bir açıklama yaptı biz geldiğimizde rakının fiyatını düşüreceğiz. Ya arkadaş başka bir şey bulamadın mı? İçkiye karşı olan yani İslam'ı yaşayan diyelim bu insanın sana bakışı nedir bu geldiğinde sokaklardan rakı akacak, bunlar geldiğinde camileri kapatacak, namaz kılmamızı engelleyecek, ezanları susturacak bu*

©IJOESS

yanlışlara düşmemeleri lazım. Yoksa başka şekilde bir algı ve bu algıda bir değişim oluşturamazlar. Toplumun yapısını iyi analiz etmek lazım bu sadece Bayburtlunun bakışı değildir. Türkiye'de Ankara'nın ötesinde doğu da yaşayan insanların bakışı da budur" diyerek görüşlerini ifade etmiştir.

Bu ifadelerden hareketle söylenmesi gereken önemli bir husus da seçmenlerin sol partilere destek vermemelerine ilişkin en önemli faktörün CHP'nin söylemleri/politikaları olarak ifade eden katılımcıların (12 kişi) da genellikle bu söylem ve politikalarda dini temaları öne çıkardığıdır. Örneğin (K19)." *Bayburt'ta CHP ve sol, genel merkezlerinin söylemleri nedeniyle burada kurban ediliyor. Türkiye'de 1980 sonrasını milliyetçilik ve dindarlıktan uzak değerlendiremezsiniz. Burada CHP'li, MHP'li, Refahlı, Ak partili namazında niyazında. CHP genel merkez yöneticilerinin söylemleri, ulusal televizyonlarda konuşulan dinle ilgili söylemleri Bayburt seçmenini yüzde yüz etkiliyor ve kendilerinden uzaklaştırıyor. Ne zaman dine hürmetli olurlarsa oyları artar. Seçmen dindarlıktan ziyade söylemlere bakıyor kendisi namaz kılmasa da namaz kılanı seviyor*".

Ziyaret ettiği seçmenlerin kendilerine siyasi ve ekonomik taleplerle değil din içerikli sorularla yaklaştığına değinen başka bir katılımcı (K18);" *Her gittiğim köyde dinden ve başörtüsünden sordular. Kimse bana biz burada pancar üretiyoruz hayvan üretiyoruz, şöyle sorunlarımız var demiyor. Köye seçim çalışmasına gidiyoruz imamın arkasında namaz kılıyorum. Bana imam AKP siyasetini yapıyor. Ak partililer bana laf atıyor. Başkan 15 sene tanrı uludur tanrı uludur diye ezan okuttunuz. Dedim tanrı uludur derken yanlış bir şey mi dediler? Arapça kutsal bir şey değil ki peygambere mesaj Arapça gelmiş ama diğer diller de Allah'ın dili dedim ama bir kere ezberlemiş*" ifadeleriyle görüşünü belirtmiştir. Bu görüşleri destekler nitelikteki başka bir katılımcı (K10) düşüncelerini şöyle ifade etmiştir." *Burada Marksist Leninist bir solculuk hiç olmamıştır. Dini ritüellerden ve ezanın Türkçeye çevrilmesi gibi olaylardan dolayı CHP'den insanlar uzaklaştı. Hiçbir parti benim inandığım değerlere karşı hareket edemez. Ben böyle bir partiye oy vermem diye düşünüyorlar*".

Seçmenlerin Bayburt'ta sol partilere oy vermeme nedenlerine ilişkin göç faktörünün de önemli olduğuna vurgu yapan katılımcılar (9 kişi), büyük oranda sosyal demokrat kimliğe sahip kişilerin şehirden ayrıldığına ve şehirde kalanların da sağ partilere geçtiklerine vurgu yapmıştır. Örneğin K6;" *Bayburt'taki CHP'liler 1980'den sonra büyük oranda göç ettiler. Buradan büyük kentlere, köylerden de merkeze bir göç yaşandı, bu da siyasi tabloyu biraz değiştirdi. Yani merkezdeki oylar için söylüyorum bunu, Refah Partisi'nin yükselmesi bu döneme denk gelir.*

Zaman içerisinde CHP'lilerin bir kısmı da Refah'a yönelmiştir. Refahta çok CHP'li vardı. Benim ailem CHP'lidir. Solcudur. Benim çok sayıda solcu dostum da vardır. Yaşadığımız şehirdeki insanların yakın olması ve akrabalık ilişkileri etkilidir. Benim soldaki oyları da aldığım bir zemin de var" değerlendirmesiyle durumu özetlemiştir.

Sol partilerin tekrar şehirde taban bulmasına ilişkin Tablo 9'da yer alan temalarda katılımcıların birçoğu (28 kişi), CHP'nin söylem ve politikalarını değiştirmesi söyleminde ortaklaşmıştır. Bu bağlamda örneğin K25;" *Bir kere eylem ve söylem değiştirmeleri gerekiyor. Bu milletin milli ve manevi değerleri ile uğraşmaktan ziyade bu millete daha iyi hizmet nasıl edebiliriz söylemine geçmeleri gerekiyor. Başörtüsü ile 6 yaşındaki çocuğun kuran kursuna gitmesine karşı söylem geliştirmek yerine hizmet siyasetine yoğunlaşmaları gerekiyor. Bunu yaparlarsa Bayburt'ta da Türkiye'de oy alamadıkları yerlerden de oy alabileceklerine inanıyorum ama manevi değerlere saldırdıkları sürece iktidara gelme şanslarının olmadığını düşünüyorum*" görüşünü ifade etmiştir. Bu durumu destekler bir görüşü de başka bir katılımcı (K9) şöyle ifade etmiştir." *Toplumla bir ünsiyet kurmaları gerekiyor. Bu ünsiyet kurmayı geçtim kendisini anlatma sıkıntısı var. Yani CHP halen topluma kendisini anlatamadı neden anlatamadı CHP'nin içinde halen dinsizler var. Önder Sav hacca gidip Araplara para kaptırmayın diyor. Bu olumsuz söylem ve politikalar devam ettikçe seçmendeki bu algıların değişmesi de çok zor olur*".

Sol partilerin tekrar Bayburt seçmeninden destek alabilmesi için CHP'nin Bayburt seçmeni ile yakınlaşması ve il örgütlerinin de güçlendirilmesinin gerekli olduğu, katılımcıların bir kısmı (8 kişi) tarafından ifade edilmiştir. Örneğin K18;" *CHP halkla buluşacak, Atatürk'ün yoluna dönmedikçe tepe değişmeyince, halk bu bizden demeyince olmaz. CHP halka sahip çıkamıyor, ne verebilir buradaki insana. CHP Kürt, Alevi ve diğer kesimlere mesaj verip herkesi buluşturan bir cumhuriyet ideolojisine sahip olduğunu söylerse halk CHP'ye oy verir*" diyerek görüşünü ifade etmiştir. Bu yönde görüş belirten başka bir katılımcı (K7) ise;" *İl teşkilatları da bu konuda aktif değil. Bayburt'ta CHP dışında başka parti olmaz. Bir zamanlar DSP de vardı ama 2. partiyi kaldırmaz. Fikir partileri dışında partiler yaşamaz. Gençler CHP'nin 6 okunu tanırsa, mevcut kadrolarla bir şey yapılamaz. CHP teşkilatı güçlendirilmeli, il başkanı bile 6 okun manasını bilmez. 80 öncesi hem sağ hem sol okurdu. Gençlik vardı şimdi gençlik yok*" ifadeleriyle durumu özetlemiştir.

Sonuç olarak, yukarıda da açıklanmış olduğu üzere Bayburt, Gümüşhane'den ayrılıp il olduğu 1989'dan sonra yapılan ilk seçim olan 1991 yılı seçimlerinden beri hep sağ siyasal

partilere teveccüh göstermiş, sol tandanslı partiler, o yıldan bu zamana kadar yapılmış olan tüm seçimlerde önemsenmeyecek oranlarda oy almış, gözle görülür varlık gösterememişlerdir. Bilindiği üzere sosyal durumları bir ya da birkaç faktörle açıklamak olanaklı olmasa da bu vaka bazında en önemli faktörlerin şunlar olduğu sonucuna varılmıştır. Öncelikle, Bayburt'taki seçmenlerin sürekli sağ siyasal partilere destek verirken sol siyasal partilere destek vermemesinin, Bayburt'un sahip olduğu demografik yapıdan önemli ölçüde etkilendiğini söylemek olanaklıdır. Bunun yanında seçmenlerin sahip olduğu dini ve milli-manevi tutumların sol partilerden ziyade sağ partilere destek olmalarında temel faktörlerden biri olduğu görülmüştür. Görece, geleneksel yaşam ilişkilerinin sürmekte olduğu kentte azınlık olmamak, dışlanmamak ve ekonomik açıdan faydacı bir tavır içine girmenin de tercih edilen bir yaklaşım olduğu tespit edilmiştir. Özellikle Bayburt'taki sol siyasal partilere bakış noktasında sosyolojik yaklaşımın seçmenlerin ilk sosyalleşme alanlarında kazanılan tutumlarla parti tercihi yaptığına dair varsayımının açıklama gücüne sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bayburt'ta seçmenlerden destek bulup seçim başarısı gösteren partilerin ise hem seçmenlerin sosyal özelliklerine uygun hem de rasyonel olarak güçlü partilerin tercih edilmesinde kendini gösterdiği söylenebilir. Bayburt'ta seçim başarısı gösteren siyasi partilerin devlet yönetiminde etkili olabilen partiler olması da seçmenlerin rasyonel yaklaşım (çıkar endeksli oy verme) eğilimde olduğu da söylenebilir. Dolayısıyla hem sosyolojik hem de rasyonel oy verme yaklaşımlarının temel varsayımlarının Bayburt'ta ki seçmen davranışlarını açıklamakta etkili olduğu savunulabilir. Kısacası, birçok değişik faktörden etkilenerek gelişen şehirdeki siyasi tablonun, Bayburt'taki yerel siyasette CHP'nin ve diğer sol partilerin kabaca %5, sağ partilerin ise %95 gibi aşırı orantısız oy dağılımına sebep olmasına yol açtığını söylemek olanaklıdır.

Öneriler

Bu çalışma sonuçlarından hareketle daha sonraki çalışmalar için şu önerilerde bulunmanın yararlı olacağı değerlendirilmiştir:

- Bir ilin siyasi yapısı incelenirken tüm boyutlarına odaklanmak, önemli ayrıntılara haiz meseleleri ıskalanmasına neden olabilmektedir. Bu çalışmada Bayburt ilinde sol siyasal partilerin seçmenlerce nasıl algılandığına, yerel aktörler cephesinden odaklanmıştır. Dolayısıyla farklı siyasi görüşlere dair bu türden analizlerin yapılmasının yerel siyasetin anlaşılmasında verimli olacağı ileri sürülebilir.

- Bu tür çalışmalar diğer ideolojik bakışlar açısından ve partiler için yapılabileceği gibi farklı şehirlerdeki siyasi atmosferleri açıklamak üzere de gerçekleştirilebilir. Bu yöndeki çalışmalar aynı zamanda taşra kentlerindeki sosyolojik özelliklerin siyasal boyutunun anlaşılmasına olanak sağlayacağı savunulabilir.
- Bir ildeki siyasal algıların ortaya çıkarılması yerel dinamiklerde farklı özellikler gösteren hususiyetleri ortaya çıkararak Türkiye'de seçmen davranışlarında ilişkin daha kapsamlı analizler yapılmasına olanak sağlayabilir. Bu tür çalışmaların çoğalması ve farklı iller üzerinde yapılması ilerleyen zamanda Türkiye açısından bölgesel siyasal algıların ortaya çıkarılmasına da hizmet edebilir.

Sınırlılıklar ve güçlü yönler

Bu araştırmada iki sınırlılık ve bir güçlü yön olduğu söylenebilir. Sınırlılıklardan ilki araştırmada Bayburt'ta seçmen tercihlerinin tüm boyutlarıyla değil sadece oy verilen partiler/ tercihlerin temel sebepleri üzerinden analizler yapılmasıdır. İkinci sınırlılık ise çalışmanın sadece Bayburt merkezde yapılmasıdır. Aslında küçük bir il olan Bayburt, Aydıntepe ve Demirözü isimli iki ilçeye ve merkeze bağlı Arpalı ile Demirözü ilçesine bağlı Gökçedere isimli iki beldeye ve toplamda 5 belediyeye sahiptir (http://www.bayburt.gov.tr/). Bu araştırmada zaman ve kaynak kısıtlarından dolayı saha çalışması sadece Bayburt il merkezinde yapılmıştır. Dolayısıyla ilçe ve beldelerdeki siyasi yapıya dair ilin tamamındaki faaliyetlerden haberdar olan siyasi parti il başkanları ile milletvekili gibi görüşmecilerden elde edilen verilerden bir çıkarımda bulunulmuştur. Sonuç olarak bu araştırma Bayburt merkezle sınırlı olsa da ulaşılan sonuçların il genelindeki siyasi atmosferi açıklamak için kullanılabileceği söylenebilir. Araştırmanın güçlü yönünün ise, yerel siyasal ve toplumsal aktörlerin görüşlerinin ilgili literatüre kazandırılmasında bu çalışmanın önemli bir katkı yapabileceği şeklindedir.

KAYNAKLAR

Akarca, A.T., & Tansel, R. (2006), Economic performance and political outcomes: An analysis of the Turkish Parliamentary and Local Election results between 1950 and 2004. *Public Choice, 129*(1-2), (pp.77-105). [Crossref]

Akgün, B. (2014). Türkiye'de Seçmen Davranışı: Partizan tutumlar, ideoloji ve ekonomik faktörlerin oy vermeye etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 1*(4), (ss.75-92).

Apuhan, S. (2020*). Sivil toplum kuruluşlarının yerel siyaset ve seçmen davranışları üzerine Etkisi: Bingöl İli örneği*. (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi.

Arat, Ö. (2024). *Siyasal katılma düzeyleri üzerine karşılaştırmalı bir araştırma: İzmir-Bayburt örneği* (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bayburt Üniversitesi.

Arksey, H., & Knight, P. (1999). *Interviewing for social scientists: An introductory resource with examples*. Sage Publications.

Aydoğan Ünal, B. (2016). Oy verme davranışı modelleri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, *6*(15), 95-119.

Aytaç, S. E. (2023). Siyasal katılımın dinamikleri ve Prof. Dr. Ersin Kalaycıoğlu'nun katkıları. İçinde, A. Çarkoğlu, E. Erdoğan & M. Moral. (der.), *Türkiye'de siyasetin sınırları siyasal davranış, Kurumlar ve kültür Ersin Kalaycıoğlu'na armağan* (ss.81-97). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Bağcı, İ. (2023). Türkiye'de bireylerin oy verme davranışlarının mekânsal faktörler açısından değişimi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *11*(1), 19-33. [Crossref]

Baltacı, C., & Eke, E. (2012). Siyasal propaganda araçlarının seçmen davranışı üzerindeki etkisine yönelik seçmen algısı: Isparta örnek olayı. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, *4*(1), 115-126.

Büyüköztürk, Ş. (2021). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi.

Cibo, H. (2002). *Çok Partili Dönemde Zonguldak'ta Seçmen Davranışı*. (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi.

Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. sage publications.

Çukurçayır, M. A. (2006). *Siyasal katılma ve yerel demokrasi*. Çizgi Kitapevi.

Doğan, A., & Göker, G. (2013), *Siyasal iletişim araştırmaları*, Nobel Yayınları

Dowding, K. (2018). Rational choice theory and voting. In, J. Fisher, E. Fieldhouse, M. N. Franklin, R. Gibson, M. Cantijoch, & C. Wlezien (Eds.), *The Routledge Handbook of Elections, Voting Behaviour. and Public Opinion*. Routledge. (pp. 30-40). [Crossref]

Downs, A. (1957). An economic theory of democracy. Harper & Brothers.

Drechselova, L. (2022). *Türkiye'de Yerel Siyasette Kadınlar Dışlanma Döngüleri*. (E. Köse, Çev.). İletişim Yayınları.

Dursunoğlu, İ. (2018). *Siyasal davranış göç olgusu üzerinden bir karşılaştırma*. İmaj Yayınevi.

Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.

Emir, D. A., & Adak, M. (2011). *Kültürün kale kenti Bayburt*. BEKDER Yayınları.

Ezikoğlu, Ç. (2022). Siyaset bilimi çalışmalarında vaka analizi ve elit mülakat yöntemi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (51), 13-21. [Crossref]

Gabriel, O. (2020). *Poltitcal behavior*. In, *The SAGE Handbook of Political Science*, (ed.), Dirk Berg-Schlosser, Bertrand Badie & Leonardo Morlino. SAGE Publications. (pp. 639-655).

Geray, H. (2006). *Toplumsal araştırmalarda nicel ve nitel yöntemlere giriş*. Siyasal Kitabevi.

Görür, O.T. (2010). *Van'da Seçmen Davranışı: 2000-2009*. (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1981). *Effective evaluation: Improving the usefulness of evaluation results through responsive and naturalistic approaches*. CA: Jossey-Bass.

Güneş, C. (2020). *Şırnak'ta Siyaset ve Seçmen Davranışları*. Çizgi Kitabevi.

Hacıhasanzade, F. (2014). *İlçe, belde ve köyleriyle Bayburt*. Has Matbacılık.

Heywood, A. (2018). *Siyaset*. (19.Baskı.). (F. Bakırcı, Çev.). BB101 Yayınları.

Kalaycıoğlu, E. (1983). *Karşılaştırmalı siyasal katılma: Siyasal eylemin kökenleri üzerine bir inceleme*. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları.

Kalaycıoğlu, E. (2016). Türkiye'de siyasal katılma ve siyasal kültür. İçinde, M. Kabasakal (der.), *Türkiye'de siyasal yaşam dün, bugün, yarın* (ss183-220). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Kalaycıoğlu, E., & Sarıbay, A.Y. (2000). İlkokul çocuklarının parti tutmasını belirleyen etkenler. İçinde, E. Kalaycıoğlu & A.Y. Sarıbay (der.), *Türkiye'de Politik Değişim ve Modernleşme* (ss.413-424). Alfa Yayınları.

Kalender, A. (2000). *Siyasal iletişim: Seçmenler ve ikna stratejileri*. (2. Baskı). Çizgi Kitapevi.

Karakoyunlu, S. (1990). *Bayburt Tarihi*. Kültür Ofset.

Kışlalı, A. T. (2021). *Siyasal sistemler siyasal çatışma ve uzlaşma*. (2.Baskı). Kırmızı Kedi Yayınevi.

Kışlalı, A.T. (2018). *Siyaset bilimi*. Kırmızı Kedi Yayınevi.

Kumar, R. (1999). *Research methodology: A step by step guide for beginners*. Sage Publications.

Lipset, S. M. (1986). *Siyasal İnsan*. (M. Tunçay, Çev.). Teori Yayınları.

Lipset, S.M., & Rokkan, S. (1967). Cleavage structures, party systems and voter alignments: An introduction. In S. M. Lipset & S. Rokkan (Eds.), *Party systems and voter alignments: Cross-national perspectives* (pp. 1-64). Free Press.

Mahsud, N. H. K., & Amin, H. (2020). Theoretical approaches to the study of voting behaviour: A Comparative Analysis. *Sir Syed Journal of Education & Social Research (SJESR) 3*(3), 65-73. [Crossref]

Massicard, E. (2023). *Mahalleyi Yönetmek Muhtarlar Üzerinden Türkiye'de Devlet-Toplum İlişkileri*. (O. Kunal, Çev.). İletişim Yayınları.

McAllister, I. (2018). Democratic Theory and Electoral Behavior. In, J. Fisher, E. Fieldhouse, M. N. Franklin, R. Gibson, M. Cantijoch, & C. Wlezien (Eds.), *The Routledge Handbook of Elections, Voting Behaviour and Public Opinion*. Abingdon: Routledge. (pp. 9-20) [Crossref]

Öz, E. (1996). *Otoriterizm ve siyaset Türkiye'de tek parti rejimi ve siyasal katılma*. Yetkin Yayınları.

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice.* Sage Publications.

Pişkin, M., & Öner, U. (1999). *Görüşme ilkeleri ve teknikleri*. Siyasal Yayıncılık.

Sezen, S. (1994). *Seçim ve Demokrasi*. Gündoğan Yayınları.

Sharlamanov, K., & Jovanoski, A. (2014). Models of voting. *International Refereed Research Journal*, V, (1), (pp.16-24).

Tansey, O. (2007). Process tracing and elite interviewing: A case for non-probability sampling. *PS: Political Science and Politics 40*(4), 765-772. [Crossref]

Türkiye İstatistik Kurumu, (2024). https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2024-53783#:~:text=N%C3%BCfusu%20en%20az%20olan%20il,n%C3%BCfusa%20sahip%20olan%20il%20oldu (01.02.2025 tarihinde erişim sağlanmıştır).

Uluç, V.A., Demir, M., Çelik, A., Yöney, E., & Serin, Ş.C. (2023). *Seçmen Tercihlerini Belirleyen Dinamikler Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri*. Gazi Kitabevi.

Uysal, A., & Topak, O. (2010). *Particiler-Türkiye'de Partiler ve Sosyal Ağların İnşası*. İletişim Yayınları.

Uysal, B. (1984). *Siyasal katılma ve katılma davranışına ailenin etkisi*. TODAİE Yayınları.

Yaşar, A. (2019). *1980 Sonrası Dönemde Kütahya ve Afyonkarahisar'da Seçmen Davranışı: CHP Örneği*. (yayımlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.

Yücekök, A. (1987), *Siyasetin toplumsal tabanı (Siyaset sosyolojisi)*, AÜSBF Yayınları.

http://www.bayburt.gov.tr/ (01.02.2025 tarihinde erişim sağlanmıştır).

https://nip.tuik.gov.tr/ (03.02.2025 tarihinde erişim sağlanmıştır).

https://www.ysk.gov.tr/ (10.02.2025 tarihinde erişim sağlanmıştır).

EK-1 MÜLAKAT SORULARI

SORU 1): Bayburt ili çevresinde siyasal atmosferi nasıl değerlendirirsiniz? Politik anlamda Bayburt nasıl bir ildir?

SORU 2): Sizce Bayburt'ta seçmenlerin siyasal tutum, tercih ve davranışlarını etkileyen en önemli faktörler nelerdir?

SORU 3): Size göre Bayburt'ta seçmenlerin sol/sosyal demokrat partilere destek vermemelerinin sebepleri nelerdir?

SORU 4): Sizce sol veya sosyal demokrat partilerin Bayburt'ta yaşayan seçmenlerde karşılık bulmaları için bu partilerin nasıl bir strateji uygulamaları gerekiyor?

KATKI ORANI *CONTRIBUTION RATE*	**AÇIKLAMA** *EXPLANATION*	**KATKIDA BULUNANLAR** *CONTRIBUTORS*
Fikir ve Kavramsal Örgü *Idea or Notion*	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak *Form the research hypothesis or idea*	Ahmet BAYAR Ali ÇAĞLAR
Tasarım *Design*	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak *To design the method and research design.*	Ahmet BAYAR Ali ÇAĞLAR
Literatür Tarama *Literature Review*	Çalışma için gerekli literatürü taramak *Review the literature required for the study*	Ahmet BAYAR Ali ÇAĞLAR
Veri Toplama ve İşleme *Data Collecting and Processing*	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak *Collecting, organizing and reporting data*	Ahmet BAYAR Ali ÇAĞLAR
Tartışma ve Yorum *Discussion and Commentary*	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi *Evaluation of the obtained finding*	Ahmet BAYAR Ali ÇAĞLAR

Destek ve Teşekkür Beyanı/ *Statement of Support and Acknowledgment*

Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır.

No contribution and/or support was received during the writing process of this study.

Çatışma Beyanı/ *Statement of Conflict*

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.

Etik Kurul Beyanı/ *Statement of Ethics Committee*

Bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulunun 19.03.2024 tarihli ve E-12908312-301.11-3434435 sayılı kararı ile yürütülmüştür.

This research was conducted with the decision of Hacettepe University Social and Human Sciences Research Ethics Committee dated 19.03.2024 and numbered E-12908312-301.11-3434435.

Bu eser **Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY 4.0)** ile lisanslanmıştır.